

LAIDO

Iaidolehti 1 | 2021 Julkaisija Suomen iaidoliitto

Mugai Ryūn historiaa

Keikogi – bujutsun ja budōn
harjoitteluasuista

IAIDO

Iaidolehti 1/2021
Julkaisija Suomen iaidoliitto

Sisältö

Mugai Ryūn historiaa
Pasi Hellstén
s. 3

Keikogi – bujutsun ja budōn
harjoitteluasuista
Kai Koskinen
s. 12

Azabun Kyūkōji-temppeli

Kannen kuva:
Ensö. Zen buddhalainen symboli. ”Pyöreä muoto, ympyrä”

無外流

Mugai Ryū

PASI HELLSTÉN

Suomen Iaidoliiton jäsenenä oleva Mugaikai yhdistys on järjestänyt Mugai Ryū Iaidon opetusta jo muutamman vuoden. Myös Suomen Musō Shinden Ryūn päämiehen Takada-sensein ylemmille oppilailleen opettamia muita koulukuntia on mm. Mugai Ryū.¹ Nämä pohjautuvat Tsuji ”Mugai” Gettan Sugeshigen² (1649-1727) perustamaan koulukuntaan.

Kuten niin monet nykyiset iai-koulukunnat, myös Mugai Ryū laskee periytyvänsä Hayashizaki Jinsuke Shigenobusta:

Linja Hayashizakista Gettaniin

林崎甚助重信 1542-1621 神明夢想流
Hayashizaki Jinsuke Shigenobu (Shinmei Musō Ryū)

田宮平兵衛業正 (田宮流)
Tamiya Heibei Narimasa (Tamiya Ryū)

和田平助正勝 (新田宮流)
Wada Heisuke Masakatsu (Shintamiya Ryū)

多賀自鏡軒盛政 (自鏡流)
Taga Jikyōken Morimasa (Jikyō Ryū)

辻月丹資茂 (無外流) 1648-1727
Tsuji Gettan Sugeshige (Mugai Ryū)

1 無外流
2 辻月丹資茂

Mugai ryūn perustaja Tsuji Gettan Sugeshige

Tsuji Heinai (Gettanin syntymänimi) syntyi Tsuji Yadayūn toisena poikana v. 1649 (Keian-vuosi 2)³, Tokugawa Iemitsun valtakaudella. Hänen syntymäpaikkansa oli Miyamura⁴, Kōga⁵, Ōmi no Kunin⁶ maakunnassa [nyk. Shiga-Ken]. Tsuji Heinai lähti 13-vuotiaana (1661) opiskelemaan Yamaguchi Ryū kenjutsua⁷ Kiotoon Yamaguchi Bokushinsain⁸ opastuksella.

Heinain opettaja Yamaguchi Bokushinsai oli aloittanut harjoittelunsa Kashima Shintō Ryūssa⁹ ja oppi myöhemmin Shinkage Ryūta¹⁰ ja Awaga Ryūta¹¹. Opittuaan näitä Bokushinsai perusti Kiotossa 1650-luvun alkupuolella oman tyylin, Yamaguchi Ryū kenjutsun. On sanottu, että hänen koulunsa perustui joustavuuteen ja voimaan, alati muuttuvaan taitoon. Perusideana oli yin ja yang. Bokushinsaista on tietoa säilynyt hyvin vähän.

Opiskeluaikanaan Heinai teki musha shugyōn¹² (soturin vaelluksen) kiiveten 18 vuoden ikäisenä läheiselle Aburahidake-vuorelle, missä hän harjoitteli itseksensä useita viikkoja viettäen koko aikansa luonnon helmassa. Hieman myöhemmin samana vuonna hän kierteli Kansain alueella ennen paluutaan takaisin Kiotoon. Tällä matkalla hän otteli muiden koulukuntien oppilaiden kanssa. Myöhemmin hän matkusti 23-vuotiaana Atago-vuorelle, missä hän harjoitteli miekkailua Atago-temppelin alueella ja suoritti rituaaleja putouksen kylmän veden alla.

Hän sai Yamaguchi Ryūsta menkyo-kaiden todistuksen 26-vuotiaana v. 1674.

Heinai sai luvan lähteä Edoon (nyk. Tokio), missä hän perusti oman Yamaguchi-ryū kenjutsu dōjōn Edon Kojimachin 9-chōmeen¹³. Koska hän oli tuntematon opettaja maaseudulta, hän sai vain harvoja oppilaita. Heinai ymmärsi tarvitsevansa enemmän henkistä kasvatusta, joten hän aloitti kiinalaisen klassisen kirjallisuuden ja filosofian opiskelun sekä Zen buddhismien harjoittelun.

Mugai Ryūn Zen-buddhalaiset juuret

Samalla kun Heinai opetti kenjutsua, hän opiskeli zen-buddhalaisuutta ja klassista kiinalaista kirjallisuutta Azabun Kyūkōji-temppelissä¹⁴ zen-buddhalaisten

- 3 安2年
- 4 宮村
- 5 甲賀郡
- 6 近江国
- 7 山口流剣術
- 8 山口卜真斎
- 9 鹿島新当流
- 10 新陰流
- 11 阿波賀流
- 12 武者修行
- 13 麴町9丁目に
- 14 麻布吸江寺

Tsuji Gettan

Yamaguchi Bokushinsai

munkkien Sekitan Ryōzenin¹⁵ ja Shinshūn¹⁶ johdolla. Monet daimyöt ja muut korkea-arvoiset samurait (mm. rōjū¹⁷ Ogasawara Sado-no-kami Nagashige¹⁸, Maebashi-hanin¹⁹ daimyō Sakai Kageyu Tadataka²⁰ ja Tosan²¹ maakunnan voimakas daimyō Yamanouchi Toyomasa²²) vierailivat tässä temppelissä säännöllisesti, ja avustaessaan heitä Heinai tuli tutuksi yläluokalle. Miekkailuharjoittelun ohella hän omistautui henkisel- le harjoittelulle, ja pitkällisen opiskelun jälkeen saavutti valaistumisen 45-vuotiaana. Tällöin hän muutti nimensä Tsuji Gettaniksi ja perusti tämän jälkeen oman kenjutsu-tyylinsä Mugai Ryūn. Omistauduttuaan 20 vuotta henkiselle kasvulle Gettan tunnettiin sekä miekkailumestarina että valistuneena filosofina ja oppineena.

Nimen koululleen hän otti Zen-runosta, joka on alla japaniksi: runo käsittelee totuuden luonnetta ja sitä tosiasiaa, ettei siitä ole poikkeuksia.

一法実無外	ippō jitsu mugai
乾坤得一貞	kenkon toku ittei
吹毛方納密	suimō hō ni mitsu
動着則光清	dochaku soku kōsei

Mugai Ryūn myötä Gettan sai huomata suosionsa vähitellen kasvavan niin, että täyttäessään 60-vuotta hänen oppilainaan oli ollut useita daimyöitä ja satoja eri arvoisia ja asemissa olevia samuraita. Tsuji Gettanin nimi oli nyt kuuluisa läpi Japanin. Koska Gettanin talo arkistoineen tuhoutui vuoden 1695 Edon tulipalossa, hänen oppilaidensa tarkkaa lukua ei tiedetä.

Gettan painotti Mugai Ryūn opetuksessaan zenin olennaista osuutta miekkataitojen opetuksessa. Jokaisen, joka halusi hänen Mugai Ryūn opetuksensa, piti ensin aloittaa Zen-harjoittelu. Kuuluisuutta Gettan sai sivistyksestään ja klassikoksi muodostuneesta kirjastaan ”Mugai Shinden Kenpō Ketsu”. Tämä pitää sisällään hänen kenjutsunsa periaatteet ja sisältää miekkailun 10 sääntöä.

Sanotaan, että sen ajan tyyppillisestä katoihin perustuvasta harjoittelusta eroten Mugai Ryūn opiskelu oli kovaa pariharjoittelua.

Tsuji Gettan ei koskaan mennyt naimisiin. Hän adoptoi Ōkunitama temppelin²³ papin Sawatari Bungo-no-kamin²⁴ vanhimman pojan, joka otti nimekseen Tsuji Kimata Sukehide²⁵. Tästä tuli Gettanin seuraaja yhdessä Gettanin veljenpojan Tsuji Uheitan²⁶ kanssa.

15 石潭良全
16 神州
17 老中
18 小笠原長重
19 Nyk. Gunma prefektuurin alue
20 酒井忠孝
21 Nyk. Kochin prefektuuri
22 山内豊昌
23 大國魂神社
24 猿渡豊後守
25 都治記摩多資英
26 辻右平太

Gettan itse keskittyi jatkossa totuuden etsimiseen, ja kun hänet kutsuttiin opettamaan kahta mahtavaa daimyō-sukua, hän lähetti sen sijaan oppilaansa: verisukulaisensa Tsuji Uheitan, joka oli Mugai Ryūn toinen päämies, hän lähetti Sakain maakunnan Maebashin klaaniin. Adoptoimansa oppilaan ja Mugai Ryūn kolmannen päämiehen Tsuji Kimata Sukehiden hän lähetti Tosan klaanin Yamanouchin perheeseen. Huomattakoon, että opettaminen tapahtui näiden klaanien Edon residensseissä.

Tsuji Gettan kuoli 1727 (79-vuotiaana Kyōhō²⁷ vuonna 12, 6. kuukauden 23. päivänä). Hänen sanotaan kuolleen rauhallisesti meditaatiossa, rukousnauha toisessa kädessä ja hossu²⁸ (seremoniasauva) toisessa kädessään. Tsuji Gettanin seuraajien haudat ovat Nyo-raiji²⁹ temppelissä, joka on Nishiōissa, Tokion Shinagawassa³⁰. Gettanin oma hautapaikka ei ole tiedossa.

Jikyō-ryū iaijutsu

Mugai ryū oli alun perin puhdas kenjutsu-koulukunta ja siihen sulautui myöhemmin Jikyō Ryū³¹ iaijutsu. Mugai Ryū iaidō on siis itse asiassa peräisin Jikyō Ryūsta. Jikyō Ryū taas oli Shin Tamiya Ryūsta³² juontunut iaijutsukoulukunta, jonka perusti Taga Jikyōken Morimasa³³.

Jikyō Ryūn perusopetus koostui kahdesta osa-alueesta, joissa kummassakin oli kaksi osiota: Goka³⁴ (5 tekniikkaa), Kumiai³⁵ (15 tekniikkaa), Goyō³⁶ (7 tekniikkaa) ja Naiden³⁷ (14 tekniikkaa). Näiden jälkeen oli muita sarjoja, joita opetettiin vain kaikkein edistyneimmille oppilaille. Vaikka tämä ryū yhdistetäänkin Mugai Ryūhun, on se ollut oma itsenäinen koulukunta. Jikyō Ryūn tunnetuin haara oli Yamamura-ha, mutta oli muitakin vähemmän tunnettuja linjoja.

Jikyōkeniä pidetään 'Hyakusokudenin' eli 40 miekkailun periaatteita sisältävän runon laatijana, jotka muodostavat Mugai Ryū filosofian.

Jikyō Ryū iai'lla ei ollut enää seuraajaa 6. polven Yamakawa Yoshitaken (1800 luvun alussa) jälkeen. Siksi Himejin klaanissa Jikyō Ryū siirtyi Takahashi Hachisuke Nariyukille³⁸ ja edelleen Takahashi Tetsuo Takenarille³⁹ ja sitten Takahashi Kyūtarō Kōunille⁴⁰ (Mugai Ryūn 10. sōke).

27 享保12年(1727年)6月23日
28 払子
29 如来寺
30 西大井町,品川区
31 自鏡流
32 新田宮流
33 多賀自鏡軒盛政
34 五箇
35 組合
36 五用
37 内伝
38 高橋八助成行
39 高橋哲夫武成
40 高橋趙太郎高運

Jikyō Ryū iain linja on seuraava:

Taga Jikyōken Morimasa (Perustaja)
Sasaki Ryūkokushi⁴¹
Yamamura Shōzō Masatoyo⁴²
Yamamura Kyōsuke Akihiro⁴³
Yamamura Masashige⁴⁴
Yamakawa Yahei Yoshitake⁴⁵

Jikyō Ryūn rooli Mugai Ryūssa

Tsuji Gettan ja Jikyō Ryūn perustaja Taga Jikyōken Morimasa asuivat samaan aikaan Edossa⁴⁶ (nyk. Tokio), ja Gettan vieraili Tagan luona opetellen Jikyō Ryūn iaita tämän koulukunnan mestarin johdolla. Monet Mugai Ryū kenjutsun opettajat ovat ajan saatossa saaneet opetusta Jikyō Ryūn päämiehiltä.

Edo-linja sammui lopulta Tsuji Sadatokuun⁴⁷, mutta Himejin linja jatkoi Mugai Ryūn traditiota sisällyttäen siihen Jikyō Ryū iain. Mugai ryū kenjutsun Takahashi-linja oppi iaita Jikyō Ryūn Yamamura-linjasta sukupolvi toisensa jälkeen. Nykyisen Mugai Ryū iaidōn perustajat Takahashi Hachisuke Mitsusuke ja hänen nuorempi veljensä Hidezu aloittivat Mugai Ryūn opiskelun neljännen Mugai Ryū sōken, Tsuji Bunzaemon Sukekatan alaisuudessa Edossa.

Edo-kauden puolivälissä Tosan (nykyinen Kōchin prefektuuri) Yamanouchi daimyōn suvulla oli luja side Mugai Ryūhun, ja Hachisuke ja hänen veljensä aloittivat Jikyō Ryū iain viidennen polven mestarin Yamamura Masashigeltä asuessaan Tosassa.

Myöhemmin Takahashi Hachisuke Mitsusuke sai Mugai Ryūn perinnöksi edellä mainitulta neljännen polven opettajalta Tsuji Sukeyukilta ja Jikyō Ryūn neljänneltä sukupolven opettajalta Yamamura Masahigeltä. Sittemmin Takahashin suvusta tuli Himejin maakuntaa hallitsevan Sakain suvun kenjutsu opettajia ja Mugai Ryū laajeni Himejiin. Tällöin Takahashi aloitti Mugai Ryū Takahashi-han eli Himejin linjan.

Vuonna 1809 (Bunka 6) Hachisuke kuoli 60-vuotiaana.

Mugai Ryūn päälinjat ja merkkihenkilöt

Tsuji Gettanin ryūn alkuperäinen nimi oli Mugai Jikiden Kenpō, ja se levittäytyi pääasiassa neljään maakuntaan: Himeji (Hyōgo prefektuuri), Isezaki (Gunma prefektuuri), Koromo (nyk. Toyota City Aichin prefektuurissa) ja Tosa (nyk. Kochin prefektuuri)

Kolme suurinta Mugai Ryūn päälinjaa olivat Edon,

41 佐々木竜谷子
42 山村庄藏昌豊
43 山村郷助昌周
44 山村昌茂
45 山川弥平能毅
46 江戸
47 辻定篤

Morishita Gonbei

Himejin ja Tosan linjat. Himejin linja on nykyisin tunnetuin, koska Edon ja Tosan linjat ovat loppuneet.

Hijikata-ha tyylin Mugai Ryū'ta harjoiteltiin Tosan maakunnassa. Alun perin Mugai Ryū Kenjutsun esitteli Tosan daimyo Yamanouchille Tsuji Gettan itse Edon residenssissä. Opetuksesta vastasi kuitenkin Gettanin adoptoitu poika Tsuji Kimata Sukehide (2. sōke) ja myöhemmin tämän poika, Tsuji Bunzaemon Sukekata, koska heillä oli Shinanyaku -asema (klaanin miekkailun opettaja). Tsuji Bunzaemon Sukekatan huippuoppilas oli Hijikata Sannojo Hisaharu, ja hänestä tuli Tosan klaanin miekkailuopettaja (shinanyaku) Temmei kaudella (1781-89).

Hijikata -ha linja näytti tältä:

- Hijikata Sannojo Hisaharu
- Hijikata Hanzaburō Hisatoshi
- Hijikata Itsuemon
- Hijikata Togoro Hisataka
- Kawasaki Hampei
- Kawasaki Sensuke
- Kawasaki Zensaburō
- (kuoli 1944 ilman perillistä).

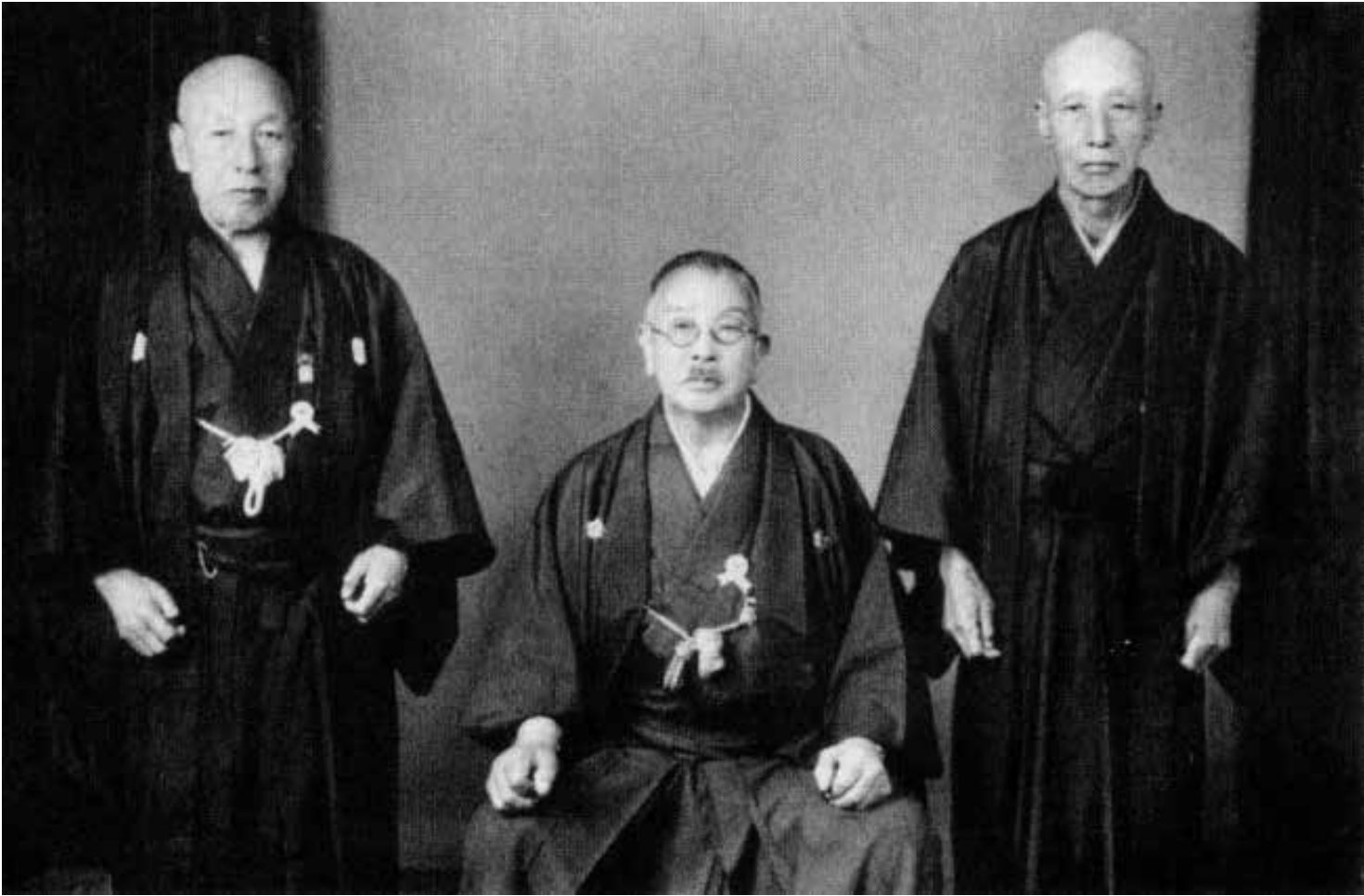
Oletetaan, että tässä linjassa opetettiin Mugai Ryūn Kenjutsua, eikä Jikyō Ryū iaita oltu peritty tähän linjaan. Mugai Ryūssa on ollut kuitenkin Battō wazaa, jota opetettiin kenjutsun ohella.

Ensimmäinen henkilö, joka toi Mugai Ryūn Tosa Hanisiin (Yamanouchin koti maakuntaan) oli Morishita Gombei Yoshinao⁴⁸ (1686-1767). Hän syntyi Yamanouchi-perheen vasallin Morishita Kannojo Tatsuharun toisena poikana. Hänestä tuli 18 ikäisenä kuuluisan miekkamiehen, Jiki Shin Kage Ryūsta olevan Kobayashi Ichiozaemonin, oppilas. Miekkataitojensa vuoksi hän sai siirron Yamanouchi perheen Edon residenssiin, jossa hän opiskeli Gettanin alaisuudessa 11 vuotta saavuttaen lopulta Mugai Ryūn salaiset opit. Gombei palasi Tosaan ja hänet nimitettiin Shinanyakuksi daimyō Yamanouchi Toyonobun toimesta 1736. Hän pysyi naimattomana ja kuoli 82-vuotiaana v. 1769.

Meiji-kaudella kaksi kuuluisinta miekkamiestä olivat peräisin Mugai Ryūsta: Takahashi Kyūtarō (1859-1940) Himejistä ja Kawasaki Zensaburō (1860-1944) Tosasta, joille molemmille Dai Nippon Butokukai⁴⁹ oli myöntänyt hanshin arvon. Takahashi Kyūtarōsta linja jatkui hänen lapsenlapsensa kautta: Takahashi Hidezō oli Zen Nippon Kendō Renmein⁵⁰ hanshi.

Takahashi Kyūtarō oppi Mugai Ryūta isältään Takahashi Tetsuo Takenarilta, joka oli Himejin maakunnassa Sakain perhettä palvellut johtava kenjutsu opettaja. Saman aikaisesti hän opiskeli myös Tsuda Ichiden

48 森下権平辰直
49 大日本武徳会
50 全日本剣道連盟

Takahashi Kyūtarō, Takano Sasaburō, Kawasaki Zensaburō

Takahashi Kyūtarō

Nakagawa Shiryū Shinichin hauta Kyōton Myōshinji temppelin hautausmaalla

Takahashi Kyūtarō

Nakagawa Shiryū Shinichi

Ryūta⁵¹ ja Jigyō Ryūta. Hänen isänsä kuoli 1876 ja Kyūtarō jatkoi miekkailun harjoittelua isoisänsä kanssa. Siihen aikaan, kun hän oli nuori, kenjutsu ja yleensäkin miekan käyttö joutui epäsuosioon ja kielletyksi. Kyūtarō ilmoitti virallisesti harjoittavansa näyttämötaitoja ja maata kiertäessään miekkailunäytöksissä joutui maksamaan huviveroa. Myöhemmin hän meni pääkaupungin poliisin palvelukseen. Kyūtarō oli myös vuonna 1903 perustetun Kōben yliopiston ensimmäinen kendō opettaja ja Butokukain Hyōgon osaston pääopettaja. Takahashi harjoitteli kendōta lyhyellä shinaila, hän ei käyttänyt sitä kuten kendōn shinaita vaan niin kuin se olisi katana. Shinaila ”hakkaamisetä” hänellä oli tapana huomauttaa ”tuollaisella tekniikalla ei leikkaa edes nahanpalasta”.

Nakagawa sōke (1895-1981)

Nakagawa Shiryū Shinichi syntyi Nagasakissa 1895 (Meiji 28) ja muutti myöhemmin perheensä kanssa Kōbeen. Nakagawa Shinichi⁵², oppi sekä iain ja kenjutsun että modernin kendōn Takahashi Kyūtarōlta.

Nakagawa opiskeli Kōben keskikoulussa ja harjoitteli kendōta Hyōgon Butokukain salilla tutustuen Takahashi Kyūtarōhon. Valmistuttuaan hän jatkoi opintojaan senaikaisessa Kōben yliopistossa ja pääsi jälleen harjoittelemaan Takahashin oppilaana Mugai Ryūta. Nakagawa ja Takahashi opiskelivat kumpikin myös zeniä.

Mielenkiintoista on, että toisin kuin yleensä opettaja Takahashi muutti joksikin aikaa oppilaansa Nakagawan luokse. Ilmeisesti varmistaakseen, että opetus meni oikein perille.

Vuonna 1928 Nakagawa julkaisi ”Mugai Zensho⁵³” teoksen. Sisältönä on valokuvia Kyūtarōn tekniikoista selityksineen, Tsuji Gettanin opetuksia ja iain tekniikkalistoja. Sodan aikana hän opetti sotakoulussa iaita ja oli tunnettu hyvin myös Butokukaissa.

Nakagawa oli akateeminen budōka. Hän teki tutkimustyötä ja tallensi Mugai-Ryūn teoriaa jälkipolville esimerkiksi teoksissa ”Mugai-Ryū Iaiheidō Kaisetsu⁵⁴” ja ”Shinden Heidōkō⁵⁵”. Näistä ensimmäinen on tekniikkaopas jossa Nakagawan tekniikkaa esittäviin valokuviiin on liitetty tarkat selitykset jokaisesta liikkeestä. Sodan jälkeen hänestä tuli Mugai Ryūn 11. sōke ja hän matkusti ympäri Japania ja jatkoi Mugai Ryūn levittämistä ja koulutti seuraajiaan.

On oletettu, että Nakagawa muokkasi Takahashi sōkelta oppimaansa Jikyō Ryū Iaita ja organisoi sen nykyiseksi 4:ksi ’honryū kata’ sarjaksi (Go-Yō, Go-Ka, Go-Ō ja Hashiri Gakari - kussakin 5 kataa) sekä ’Naiden-sarjan’ 3 alkuperäistä kataa, joiden alkuperän ajatellaan olevan peräisin Tsuji Gettanin ajalta ja saa-

51 津田一伝流
52 中川士龍申一
53 無外全書
54 無外流居合兵道解説
55 真伝兵道考

neen vaikutteita Gettanin myöhemmän ajan ajattelusta 'ei-tappava' waza.

Nakagawa Shinichi oli alun perin Zen Nippon Iaidō Renmein jäsen mutta myöhemmin oli perustamassa Nippon Iaidō Renmeitä, johon nykyinen päälinja kuuluu. Hän oli myös sen ensimmäinen puheenjohtaja. Nippon Iaidō Renmeihin kuuluu nykyisin ryhmiä eri koulukunnista mm. Mugai Ryū, Musō Shinden Ryū, Musō Jikiden Eishin Ryū ja Yagyū Ryū.

Nakagawa Shinichi Shiryū kuoli tammikuun 2. päivä 1981, 86 vuoden ikäisenä. Hänet on haudattu Kyōton Myōshinji⁵⁶ temppelin hautausmaalle. Nakagawa sōke nimesi alunperin seuraajakseen Ishii Gogetsu Zenzōn⁵⁷, mutta vakavien erimielisyyksien vuoksi erotti hänet koko Mugai Ryūsta 1969 (hamon⁵⁸). Hän ei enää nimennyt seuraajaa, vaan perusti Mugaikain, yhdistyksen, jonka tehtävänä oli vaalia Mugai Ryūn perintöä. Nakagawa oli myöntänyt useammalle henkilölle kaiden no makin (=menkyo kaiden) ja nämä toimivat Mugaikain johtajina. Vuonna 2003 Nakagawa sōken poika, joka ei itse ollut aktiivinen iaidon piirissä, antoi kaikki isänsä Mugai Ryūhun liittyvät dokumentit nykyiselle Mugaikain johtajalle Nakatani Yoshitarolle⁵⁹, jonka Mugaikain hallitus ja muut kaiden no maki haltijat valitsivat 12. sōkeksi .

Mugai Ryū tänään

Mugai Ryū Iai (Mugai Shinden Iai Hyōdō⁶⁰) on tänä päivänä jakautunut useisiin eri haaroihin, joita johtaa oman haaransa ns. sōke. Osa näistä päämiehistä on saanut kaiden no makin Nakawaga sōkelta, mutta joukossa on myös linjoja, joilla ei ole ollut virallista statusta.

Virallisena linjana voitaneen pitää Nakagawan perustamaa Mugaikaita, jonka johdossa on aina ollut joko Nakagawa itse tai häntä seuraavien kaiden no maki haltijoiden nimeämä kaiden no maki arvoinen johtaja.

Mugai kai Yhdistys

Perustaja: Nakagawa Shinichi

1. Nakatani Takashi
2. Shirai Ryōtarō
3. Toda Motohisa
4. Fujimoto Yoshio
5. Nakatani Yoshitaro

Nykyinen Mugai Kain johtaja on Nakatani Yoshitaro, joka on myös Nippon Iaidō Renmein puheenjohtaja. Nakagawan poika, Nakagawa Shohei, myönsi hänelle sōken arvon v. 2003 luovuttaen hänelle kaikki isänsä paperit.

56 妙心寺
57 石井悟月善蔵
58 "pannaan julistus"
59 中谷義太郎泉牛
60 無外真伝居合兵道

Edon linja

Tsuji Gettan Mugai Sukeshide

Tsuji Uheita

Tsuji Kimata Sukehide

Tsuji Bunzaemon Suketaka

Hijikata Sannojo Hisaharu > Tosan linja

Tsuji Tatsusgorō Sukeyuki

Takahashi Hachisuke Mitsusuke > Himejin linja

Tsuji Bunzaemon Sukenobu

Tsuji Kin'ichiro Yoshishige

Tsuji Kimata Shibaoka (Yoshitaro Takenobu)

Tsuji Kamegoro Sadatoku

Himejin linja

Takahashi Hachisuke Mitsusuke

Takahashi Tatsuzo Mitsuharu

Takahashi Hachisuke Shigeyuki

Takahashi Tetsuo Takeshige

Takahashi Kyutaro Koun

Nakagawa Shin'ichi Shiryō

Tosan linja

Hijikata Sannojo Hisaharu

Hijikata Hanzaburo Hisatoshi

Hijikata Itsuemon

Hijikata Togoro Hisataka

Kawasaki Hampei

Kawasaki Sensuke

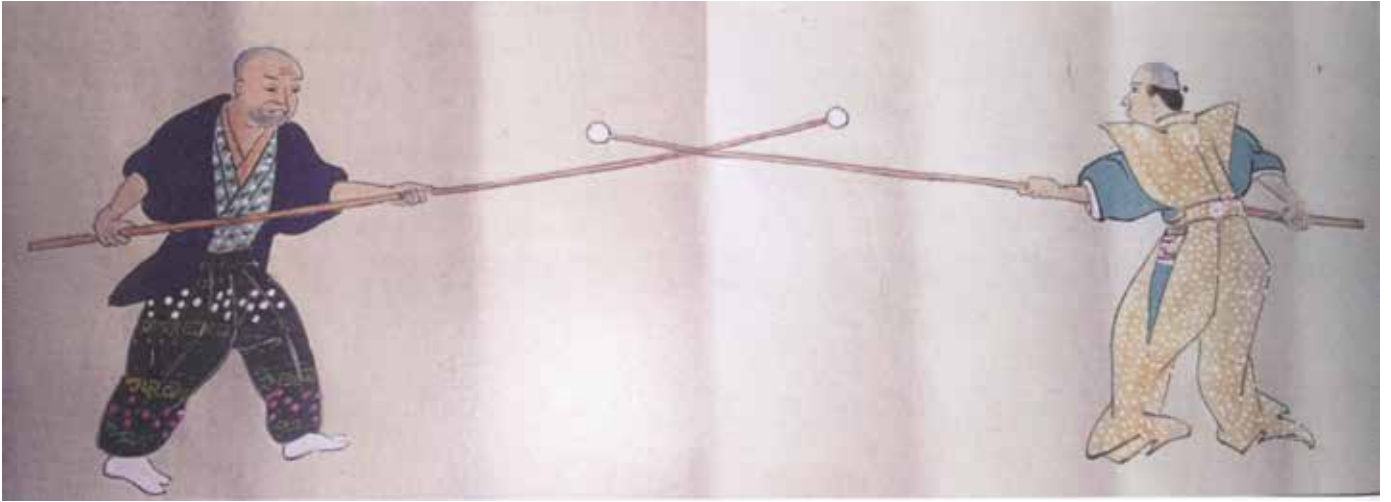
Kawasaki Zensaburo

Tsuji Gettan

Himejin linna

Keikogi

KAI KOSKINEN

TEKSTI JULKAISTU HASHI-LEHDESSÄ 2016

Minulta kysyttiin, voisinko kirjoittaa *bujutsun* ja *budōn* harjoitteluasuista (*keikogi*, *dōgi*) ja niiden kehityksestä. En ollut aivan kartalla, mihin lupauduin. Japanissakin on vain vähän todellista tietoa vanhojen aikojen harjoitteluasuista.

Aloittakaamme kuitenkin samurai-ajan harjoitteluvaatetuksen tutkiminen nykyaikaan säilyneistä *makimono* rullista, joissa on piirroksin kuvattu joitain tekniikoita. Ei voida varmuudella sanoa, harjoittelivatko samurait juuri kuvatulaisissa asuissa, mutta ehkäpä ne kuitenkin antavat viitteitä asiasta. Eri koulukuntien rullamuotoon tehdyistä opetus- ja todistuspapereista voimme päätellä, että muinoin harjoiteltiin vaatteissa kuin vaatteissa. Tosin emme voi varmasti tietää, onko rullat vain kuvitettu todellisuutta kauniimmin. Ylemmän luokan samurait käyttivät asuissaan mielellään silkkiä, kun taas alempien oli tyytyminen puuvillaan. Talvella harjoiteltiin paksuisissa takeissa ja kesällä ohuissa. Näissä oli isoja eroja. Joidenkin koulukuntien harjoitteluun kuului *yoro* *kumiuchi* eli haarniska päällä tapahtuva paini. Yleensä siihen liittyi myös aseita. Tällaisissa tapauksissa harjoiteltiin tietysti haarniskassa.

Vanhimpien valokuvien mukaan *jūjutsun* harjoittelussa käytettiin *hakamia* ja *kendōgi*-tyyppistä takkia. *Kenjutsulajeissa* käytettiin yleensä sinistä ja aseettomissa valkoista takkia, mutta Japani on täynnä poikkeuksia. Väreistä yleisimmät olivat ja ovat edelleen kuitenkin sininen, valkoinen ja musta sekä näiden yhdistelmät. Ruskea ja harmaa olivat myös melko yleisiä. *Hakamat* saattoivat olla myös raidallisia. 1900-luvun alussa mukaan alkoi tulla länsimaisia vaikutteita. Tästä löytyy ohessa muutama kuva ”sankareista sukkahousuissa”. Kuvissa on nahkaiset polvisuojat ja jonkinlaiset voimistelutossut. Onneksemme näistä luovuttiin melko pian.

Hakamat

Hakaman eli housuhameen käyttö näyttää olleen melko yleistä samuraiden aikaan myös harjoittelussa, ainakin rullien mukaan. nykyisinkin hakamaan pukeudutaan klassisissa *bujutsu*-koulukunnissa, sekä uudemmissa *budō*-lajeissa *kyūdō*, *iaidō*, *kendō* ja *aikidō*. *Jūkendō* eli pistintaistelu on laji, jossa otellaan puisilla pehmustetuilla kiväreillä. Harjoittelussa käytetään *kendō*-tyyppistä harjoitteluhaarniskaa. Suurin ero *jūkendōn* ja *kendōn* varusteissa on vasemman puolen olka-, rinta- ja käsisuojojissa. Lajia harjoiteltiin Meiji-kaudelta (1868–1912) alkaen Japanin armeijassa. Aiemmin tässä lajissa pukeuduttiin *gi*-tyypiseen asuun, jossa oli armeijan vyö. Vajaat kaksikymmentä vuotta sitten myös tässä lajissa aloitettiin *hakaman*

käyttö. Osa harjoittelijoista ei ymmärrä päätöstä edelleenkään.

Hakamia oli olemassa usean mallisia, ja myös materiaalit vaihtelivat. Yllemmät samurait pukeutuivat mielellään koristeellisiin silkki-*hakamiin*. niitä kutsutaan nimellä *kinran-bakama*. Köyhemmät pukeutuivat puuvilla-*hakamiin*. Melko yleinen oli myös *kukuri-bakama*, joka muistuttaa löysiä housuja eli lahkeet ovat selvästi nähtävissä. Useat koulukunnat käyttivät ja käyttävät edelleen näitä *hakamia* harjoituksissaan, mutta näytöksessä sen sijaan normaaleja *han-bakamia*.

Palveluksessa ollessaan samurait käyttivät *kamishimo*asuun kuuluvia *hakamaa* ja liiviä. *Kamishimo*-asun *hakamat* eroavat yleisistä *han-bakamista* siinä, että niiden lahkeet oli ommeltu yhteen estämään juoksu sekä muut nopeat ja laajat liikkeet. Myös avoimet sivuleikkaukset ovat näissä *hakamissa* paljon suuremmat kuin tavallisissa *hakamissa*. *Kamishimo*-asuun kuuluvien hakamien edeltäjät olivat *nagabakamat*. Niitä käytettiin vierailtaessa hovissa. Niiden lahkeet olivat niin pitkät, että asun käyttäjä joutui kävelemään lahkeidensa päällä. Tällöin oli luonnollisesti liikuttava hitaasti ja arvokkaasti. Kyseiset *kamishimo*-asuun kuuluvat *hakamat* oli suunniteltu pelkästään hovin turvallisuuden takia. Nopeat äkkihyökkäykset eivät olleet mahdollisia ne päällä.

Han-bakamat oli sen sijaan suunniteltu ratsastamista ja normaalia elämää silmällä pitäen. Se olikin yleinen valinta, kun tultiin töistä kotiin. Se on myös

hakama-malli, jota näemme *bujutsu* ja *budō* harjoittelussa. *Hakamissa* oli varsin usein viiden etulaskoksen jako; kaksi oikean jalan puolella ja kolme vasemmalla. Kyseinen leikkaus johtui samurain liikkumisesta, oikeaa jalkaa pidettiin johtavana miekkailussa. *Hakamien* pitkien ja leveiden lahkeiden piti myös peittää samurain jalkatyötä. Pätevä miekkailija pystyy liikkumaan ilman, että vastustaja huomaa liikettä.

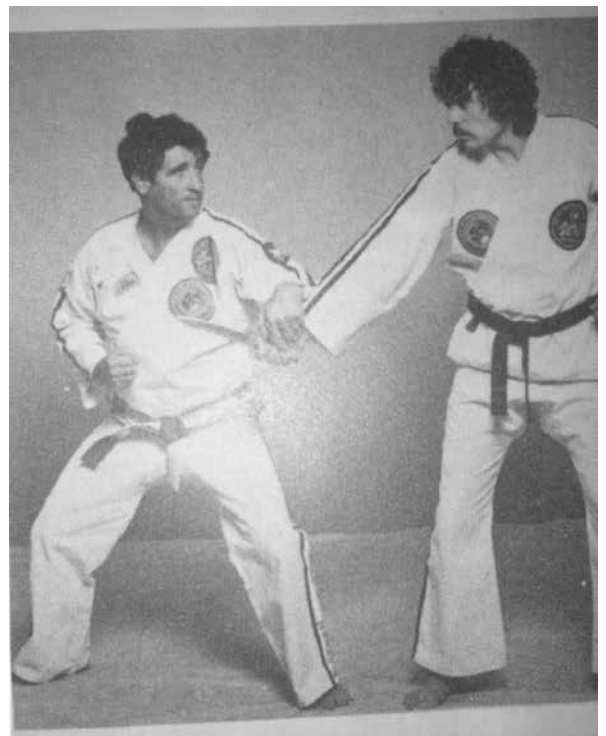
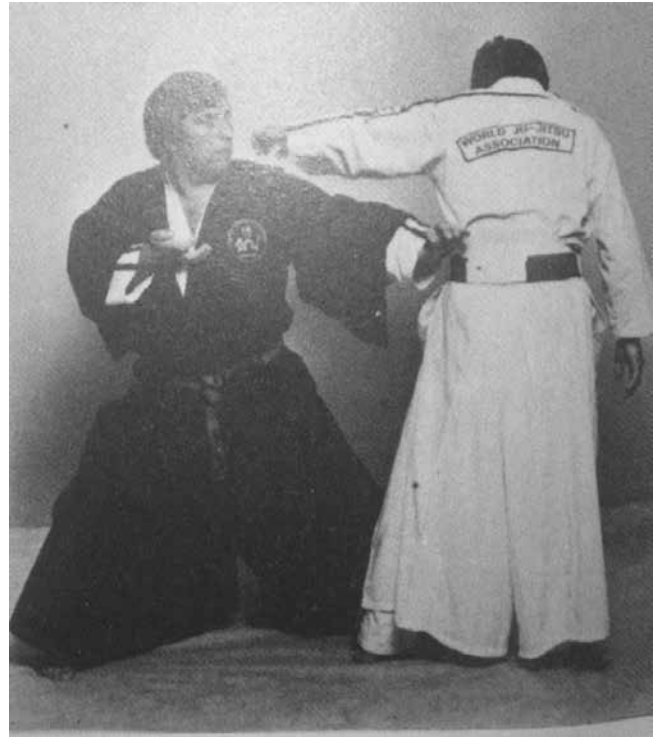
Takki

Joidenkin lähteiden mukaan riisikangastakit kehittyivät palomiesten asuista. ne olivat todella paksua puuvillaa, ja selkä oli usein koristeltu kirjailuin. Aiheena oli paholaisia, lohikäärmeitä ja buddhia. Kerrotaan, että Jigorō Kanō olisi kehittänyt *jūdōgin* kyseisestä asusta, mutta *kenjutsu* koulukunnissa oli tiettävästi jo aiemmin käytetty riisikangastakkeja. Esimerkiksi Kondō Isamin eli kuuluisan *Shinsengumin* johtajan miekkailuharjoittelutakki oli riisikangasta. Mehevänä yksityiskohtana mainittakoon, että Kondōn vaimo oli kirjaillut takin selkään pääkallon.

Jūdōn kehittäjä Jigorō Kanō kopioi ja edelleen kehitti *kitō-ryūssa* oppimiaan *randori*-harjoitteita (vapaaottelu). Koska kyseisessä harjoittelumuodossa kumpikin pyrkii voittamaan ja näin ollen myös estämään toista voittamasta, harjoitusasut joutuvat tekniikoissa kovalle koetukselle alttiiksi. Oletettavasti tästä syystä Kanō alkoi kehittää parempia takkeja *jūdōn randoriin*. Takkeista tuli paksuja, painavia ja kestäviä. Kuten edellä on mainittu, kerrotaan, että Kanō olisi ottanut mallia palomiesten työtakkeista, jotka olivat paksua puuvillaa ja antoivat suojaa myös liekkejä vastaan. Varmuutta asiasta ei kuitenkaan ole. *Aikidō-* ja *jūdō-*takit ovat usein niin sanottua riisikangasta. Sileitä takkeja näkee enemmän *iaidō-* ja *kyūdō-*koulukunnissa, mutta myös muualla. *Karate* tuli Japaniin Okinawalta myöhemmin kuin pesäpallo, joten karatessa käytettyjä asuja en kommentoi muuten kuin että ne ovat pääasiassa sileää puuvillaa.

Pääsääntöisesti voidaan sanoa, että jos lajissa on paljon tartuntahyökkäyksiä ja *randoria*, harjoittelupuvun takit ovat paksumpia.

Hihojen pituus on lajista kiinni. *Kyūdō-*takki muistuttaa hihoiltaan enemmiin t-paitaa kuin takkia. Useimmissa lajeissa on hyvä, jos takin hiha alkaa noin nyrkin mitan päästä ranteesta. *jūdō* lienee poikkeus. Takin halkiot taas ovat yleensä seuraavat: *kōryū-*koulukunnissa, *kendōssa*, *kyūdōssa* ja *iaidōssa* halkioita on yleensä yksi, ja se sijaitsee suoraan takana. *Aikidōssa* ja *jūdōssa* halkioita on kaksi, ja ne sijaitsevat molemmilla sivuilla. Kerron vielä oheisiin halkioihin liittyvän omakohtaisen tarinan. Osallistuessani ensimmäiselle *kendō-*leirilleni Helsingissä joskus 1980-luvun lopulla oppilaat jaettiin kahteen ryhmään: niihin joilla oli aiempaa kokemusta, ja niihin, joilla ei ollut. Itse

The Names of the each Part of the Judogi

A. Belt

B. Left-outer-bottom-trouser

C. Right-outer-bottom-trouser

1. Right-side-lapel

3. Right-inner-upper-sleeve

5. Right-inner-lower-sleeve

7. Left-upper-middle-sleeve

9. Right-front-lapel

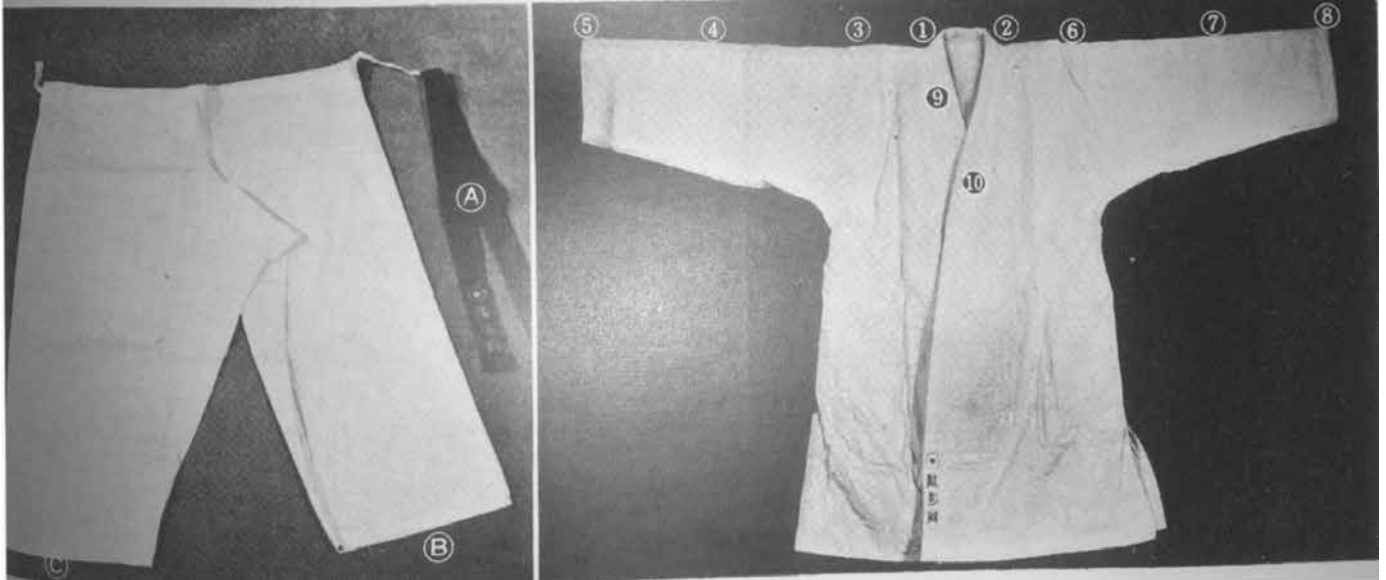
2. Left-side-lapel

4. Right-inner-middle-sleeve

6. Left-upper-outer-sleeve

8. Left-outer-lower-sleeve

10. Left-front-lapel

kuuluin jälkimmäiseen ryhmään (onnekseni). Meille aloittelijoille tuli opettajaksi saksalainen melko kaunis nainen, kun taas kokemuksen omaavia opetti vanha japanilainen mieshenkilö. Sensei ei ollut tyytyväinen erilaisiin *hakamien* sidontatapoihin, joten molemmat ottivat oman ryhmänsä opettaakseen. He pudottivat *hakamansa* alas, ja koska etuosa sidotaan ensin, niin he nostivat sen luonnollisesti ensin ylös maasta pyllistäen meihin päin. Tällöin takana oleva halkio luonnollisesti aukesi. *Kendōkat* eivät käytä yleisesti alushousuja, koska *tare* eli lantiosuoja nostaa lämpöä etumuksessa reilusti. Olihan se hieman hassu tilanne.

Pukeutumisetiketti

Pukeutumisetiketti on Japanissa tärkeä. Kun tullaan pukuhuoneeseen, otetaan ensin ylävartalo paljaaksi ja vaihdetaan harjoittelu takki päälle. Vasta sen jälkeen vaihdetaan housut ja mahdollisesti alushousut. On tönkyä olla täysin alasti tai edes kalsareissa missään vaiheessa vaatteiden vaihtoa. Se osoittaa myös, ettei ole valmis taistelemaan millä hetkellä hyvänsä, ja silloin ei tietenkään omaa soturin henkeä.

Gi tulee pitää puhtaana ja jos se on sileää kangasta, se pitää silittää. Sen on oltava sopiva kantajalleen. Siis-

pä jos on päässyt hiukan vatsa kasvamaan, on syytä ostaa uusi takki. Japanissa pidetään takin yläosa kiinni. Naisten on myös syytä pitää rintansa huolellisesti puvun peitossa, sillä Japanissa ei arvosteta naisia, jotka antavat rintamuksensa näkyä. Yleensä muissa kuin *jūdō*-takeissa on narut sitä varten. Myös solmu on tehtävä niin, että rusetti on vaakatasossa. On välipitämättömyyttä muita harjoittelijoita ja opettajaa kohtaan, jos puku haisee tai on muuten likainen. Jos olet kova hikoilemaan, varustaudu sen mukaan.

